Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n muuttamisesta

HE 273/2022 vp

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Hankkeen tausta

- Taustalla erityisesti EOA:n huomiot salassapitoperusteiden selkeyttämistarpeesta rikosasioissa
- Valmisteltu osana julkisuuslain laajemman ajantasaistamishankkeen työryhmän työtä
- Laajempi julkisuuslain uudistamistyö jatkuu

Esityksen tavoitteet

- Rikosasioissa sovellettavien salassapitoperusteiden soveltamisen selkeyttäminen ja niihin liittyvän päällekkäisyyden purkaminen
- Avoimuuden edistäminen siten, että nykyistä suurempi osa poliisin ja syyttäjän esitutkintaan ja syyteharkintaan liittyvien päätösten perusteina olevista tiedoista olisi julkisia

Keskeiset ehdotukset

- Rikosasioihin liittyvän salassapidon joustavoittaminen siten, että tietyistä julkisuuslain 24 §:n ehdottomista yksityiselämää suojaavista salassapitoperusteista poikettaisiin siltä osin kuin salassapitoperusteiden suojaamat tiedot ovat keskeisissä rikosasian käsittelyyn liittyvissä viranomaisten asiakirjoissa ja tiedot ovat viranomaisen päätöksenteon perusteiden ymmärtämisen kannalta välttämättömiä

Esityksen vaikutukset

- Yhteiskunnallisia keskeisesti perusoikeuksien toteutumiseen liittyviä vaikutuksia
- Vaikutuksia esitutkinta- ja syyttäjäviranomaisten osalta seurattava ja mahdollisia merkittäviä lisäresurssitarpeita on tarpeen käsitellä tulevien valtiontalouden kehys- ja talousarvioprosessien yhteydessä

Perusoikeuksien punninta

- Tavoiteltu tasapainoista lopputulemaa julkisuuden ja yksityiselämän suojan välillä. Pyritään lähentämään julkisuuslain mukaista rikosasioihin liittyvien tietojen julkisuutta suhteessa oikeudenkäynnin julkisuuteen
- Esitys kaventaa rikoksesta epäillyn, rikoksen asianomistajan tai muun prosessiin osallisen kuten todistajan yksityiselämän suojaa tietojen ehdotonta salassapitoa joustavoittamalla, mutta vahinkoedellytyslausekkeen vuoksi kavennus jää vaikutuksiltaan kohtuulliseksi
- Kohdentuessaan julkisen vallan käytön näkökulmasta keskeisiin asiakirjoihin ja sellaisiin tietoihin, joiden antaminen on välttämätöntä esitutkintaviranomaisen tai syyttäjän tutkittavana olleesta asiasta tekemän päätöksen perusteiden ymmärtämiseksi, on ehdotus myös oikeassa suhteessa tavoitteeseen nähden
- Ennen lain voimaantuloa yksityiselämän suojaamiseksi voimassa olleen lain perusteella välttämättömiksi arvioidut julkisuuden rajoitukset eivät kapenisi taannehtivasti

Muut ehdotukset

- Lisäksi esityksessä ehdotetaan säädettäväksi 24 §:ään uusi 4 momentti, joka mahdollistaisi muutoin salassa pidettävän tiedon julkistamisen, jos tiedon antaminen on yksittäistapauksessa välttämätöntä esitutkintaviranomaisen tai syyttäjän tehtävän suorittamiseksi
- Vastaa sisällöltään pitkälti voimassa olevan lain 24 §:n 1 momentin 26 kohtaan sisältyvää säännöstä
- Muutettaisiin täsmällisemmäksi ja tarkkarajaisemmaksi ja lisäksi laajennettaisiin koskemaan rikoksen uhrin lisäksi muita asiaan liittyviä henkilöitä